

COORDINADORA ENTITATS PER LA PRESERVACIÓ DEL PATRIMONI PEDRA SECA

ABRIL 2013

BUTLLETÍ DIGITAL Nº 7

SUMARI:

- ♦ Editorial
- ♦ Membres CEPS
- ♦ Agenda i activitats
- ♦ Ressenya de llibres
- ♦ Fotos antigues

*Editorial*EDITORIAL
EDITORIAL

Moments de grans canvis és el que viu la societat moderna en un món cada cop més globalitzat on les diferències socials s'accentuen per moments.

En mig d'aquest caos social i econòmic mundial la cultura està quedant arraconada a la mínima expressió. Això vol dir que els ajuts econòmics envers el patrimoni cultural de la *pedra seca* s'han escurçat o, fins i tot s'han eliminat adduint que els diners s'han de destinar a altres afers prioritaris.

El patrimoni cultural de la *pedra seca* compleix un paper que va més enllà d'un simple llegat de l'activitat humana, donat que té una utilitat en el medi rural.

En uns moments en què l'activitat al camp havia estat arraconada, cal replantejar-se el consum de productes locals de proximitat, recuperant aquella activitat al camp del seu oblit i les varietats autòctones. Per això és necessària la reeducació de la gent i la concienciació de conservar el nostre patrimoni de la *pedra seca* i el seu entorn agrari que l'envolta.

En la restauració i recuperació d'aquest entorn agrari s'hi podria emprar molta gent aturada i generar riquesa a l'estat del benestar. Haurem d'estar molts atents a aquests nous canvis intentant aplicar allò de "*tota pedra fa parell*".

FOTO PORTADA:

Barraca de Mas Solà, El Montmell,
(Baix Penedès)
© Foto Josep Vallès+

BUTLLETÍ N°7 - ABRIL 2013

EDITA CEPS

<http://www.coordinadorapedraseca.org>
coordinadora@lamalla.net

Quí som els membres de la CEPS ? Entitats adherides

- CALDERS (BAGES)

- MALLORCA

ADF-182

- BISBAL DEL PENEDÈS

- TORREDAMBARRA

- GRUP BARRAQUER EL DRAC VERD

- LLEIDA

- RIBERA DEL SIÓ I URGELL

- CONSORCI I PROMOCIÓ TURÍSTICA VALLS DEL MONTCAU

- RIBERA D'URGELLET

- GAVÀ

LA CEPS AGRUPA LES ASSOCIACIONS I GENT VINCULADA A LA CONSERVACIÓ DE LA PEDRA SECA

La "Coordinadora d'Entitats per la Pedra Seca" és un grup multidisciplinar sense ànim de lucre que aplega entitats, associacions i col·lectius de caire divers amb l'objectiu de difondre, coordinar, intercanviar i vetllar pel patrimoni cultural de la *pedra seca* català.

Com s'especifica en el seu Reglament la Coordinadora es constitueix a partir de les propostes presentades a la II Trobada d'estudi per a la preservació del patrimoni en pedra seca als Països Catalans, celebrada a Torroella de Montgrí els dies 23 i 24 d'octubre del 2004, i ratificades per unanimitat pels participants a la III Trobada celebrada a Barcelona els dies 22 i 23 d'octubre del 2005.

Els fins d'aquesta coordinadora s'inspiren de la "Declaració de Torroella de Montgrí" (2004), en la qual es van marcar unes directrius específiques.

La "Coordinadora d'Entitats per la Pedra Seca" vol esdevenir una eina que ajudi a promoure els valors naturals i culturals del paisatge en pedra seca. Per això la Coordinadora ajudarà a fo-

mentar i coordinar les diferents iniciatives que desenvolupen les entitats i organismes a favor de la defensa i salvaguarda del patrimoni de pedra en sec, i si s'escau, també d'altres elements constituents de l'arquitectura tradicional agrícola. Es donarà suport a les accions proposades per les diferents entitats que ho sol·licitin.

La Coordinadora podrà establir propostes i orientacions per homogeneïtzar els treballs d'investigació, estudi, difusió, conservació i protecció de les construccions existents en pedra seca.

En aquest sentit, si cal la Coordinadora actuarà com a portaveu davant de les diferents administracions, ens o esdeveniments, de les entitats adherides a la Coordinadora.

Un altre dels aspectes en els quals vol incidir la Coordinadora és en l'establiment d'un marc de referència per a la celebració de les diverses "Trobades d'estudi per a la preservació del Patrimoni en Pedra Seca als Països Catalans", i col·laborar, orientar i assessorar a l'entitat responsable de l'organització.

Mitjançant la utilització de les noves tecnologies, la Coordinadora vol facilitar l'intercanvi de bones pràctiques que afavoreixin la conservació de la pedra seca i la transferència d'experiències de valoració.

L'àmbit d'acció territorial d'aquesta coordinadora serà els Països Catalans i la seva llengua pròpia serà el català.

Per contactar amb nosaltres: coordinadora@lamalla.net

- FUNDACIÓ EL SOLÀ (LA FATARELLA)

- CENTRE EXCURSIONISTA DE CATALUNYA (BARCELONA)

- CENTRE D'ESTUDIS DEL BAGES

- CAN QUINTANA

- GRUP D'ESTUDI I RECERCA DEL PATRIMONI (VILLALBA DELS ARCS)

- CENTRE-MIRÓ GRUP BARRACAIRE (MONT-ROIG DEL CAMP)

- AMICS DE RELLINARS

- CENTRE EXCURSIONISTA DE VALLIRANA

- ASSOCIACIÓ CULTURAL GRÈVOL (CASTELLÓ)

CENTRE EXCURSIONISTA DE CASTELLAR

Agenda / Activitats diverses dels darrers mesos

Reconstrucció de la barraca de pedra seca ED36 al terme de Rajadell (Bages) (juliol 2012)

Les obres de desdoblament de l'Eix Transversal C-25 a l'alçada de Rajadell van afectar una barraca de pedra seca inclosa a l'inventari realitzat per l'empresa ATICS el maig de 2011. La barraca estava emplaçada a Sant Amanç de Rajadell a tocar la vil·la romana.

Barraca restaurada

Gràcies a l'exhaustiu procés de documentació realitzat per aquesta empresa, s'ha pogut reconstruir la barraca de nou, seguint la morfologia i característiques de la barraca existent.

Aquest és el resum del procés de la seva reconstrucció amb moltes imatges per facilitar la seva comprensió:

<http://trameses.naturalea.eu/l/227/5255/aHR0cDovL3d3dy5uYXR1cmFsZWEuZXUvYXJtYXJpL25hdHVyYWxlYTpuYXR1cmFsZWEvMi9iYXJyYWNhX3BIZHJhX3NIY2FcmFqYWRlbGwuY2EucGRm>

Naturalea

Panoràmiques immersives de barraques de l'Alt Camp

Panoràmiques immersives de les barraques del Manilles i del Man a la Plana de l'Alt Camp:

http://www.panorama.cat/pr/full_screen/cabanes_pedra_seca_pla_santa_maria_barraca_del_manilles.html

http://www.panorama.cat/pr/full_screen/cabanes_pedra_seca_pla_santa_maria_barraca_del_man.html

Domènec Ribes

Seminari Taller: construccions de pedra seca i paisatge (9-10 juny 2012)

El passat mes de juny va tenir lloc a Calders (Bages) un seminari dedicat a les construccions de pedra seca i paisatge.

13è Curset d'estiu d'Arquitectura Popular (30 juliol—3 d'agost 2012)

Aquest curset va estar dedicat al naixement de l'arquitectura popular i de com es restaura. Desenvolupat a les poblacions de: Cervera, Gàver, la Fuliola, les Pallargues, els Plans de Sió i Tàrraga. Veure [programa complet](#)

II EDIÇÃO WORKSHOP CONSTRUÇÃO EM PEDRA. 1 i 2 SETEMBRE 2012. *Aldeia de Atenor.*

A Palombar, des del 2001, ha vingut desenvolupat un treball amb la finalitat de contribuir a la recuperació, conservació i revitalització dels “*pombais tradicionais*” de la regió del nord-est de Portugal (Bragança i Guarda). Activitat realitzada mitjançant camps de treball internacionals.

La formació és un element clau de la recuperació de les tècniques utilitzades en l'arquitectura vernacle tradicional i també un recolzament per aquells interessats en la bioconstrucció.

En aquest sentit la organització mitjançant aquest taller convida artesans de la demarcació per compartir experiències pràctiques sobre les tècniques de recuperació i construcció de pedra. Una oportunitat per intercanviar informació i experiències entre tots els participants.

El taller va ser bàsicament pràctic i es va celebrar en el *Centro de Valorização do Buro de Miranda*.

www.palombar.pt

XIII CONGRÉS INTERNACIONAL DE PEDRA SECA (SARDENYA). 21-23 SE- TEMBRE 2012.

“Art de fer, art de viure”

El XIII Congrés Internacional de pedra seca es va celebrar a Talana (Sardenya) amb la presència de comunicacions de diferents països: Itàlia, França, Grècia, Xipre, Suïssa, Gran Bretanya, Marroc, Austràlia i Yemen.

Els companys assistents al mateix de la Fatarella (<http://www.alfatara.com/?p=6511>) destacaven com un dels temes principals ha estat sobre les construccions megalítiques i prehistòriques. De fet es van visitar les construccions típiques de l'illa: les nuragues.

Un altra aspecte remarcable d'aquest Congrés ha estat la presència de marginadors de la *pedra seca* pel seu paper fonamental en la construcció d'aquestes edificacions ja sigui de nova facturació com en la seva restauració.

Barraca de pastor (Talana) . Foto Alfatara

En el Congrés es va proposar demanar "le savoir faire de la pierre seche" com a Patrimoni Immaterial per la Unesco mitjançant el ministeri de cultura de França, aspecte que requerirà l'adhesió i suport dels estats, organismes i estaments competents d'arreu.

Per últim, es va acordar que el pròxim congrés internacional tingués lloc l'any 2014 a la població marroquina de Al Jadida i el següent a l'illa de Creta a Grècia.

Revista Pedra Seca (octubre 2012)

La revista editada pel Patronat de Sant Galderic recull els següents articles: el "**Pou de glaç de Canyamars (Dosrius) Maresme**"; "**Com fer una barriaca de vinya**" de Joan Bassegoda; "**Les cabanes de volta de les Garrigues**". De Josep Preixents i els "**Cucos, cubillos i chozos d'Albacete**" de Juan Ramirez i José Antonio Ramon.

Es pot demanar la revista a: **Patronat de Sant Galderic, Apartat Postal, 19.100 08080 BARCELONA** pedraseca@gmail.com

Homenatge a Josep Vallès Campanera (27 gener 2013)

El passat 27 de gener va tenir lloc a la Bisbal del Penedès un acte d'homenatge a la memòria del nostre company en Josep Vallès Campanera. En la jornada els margeters locals van explicar la tècnica constructiva de la *pedra seca* i, entre tots els amics van reconstruir alguns marges del Mas Viella.

En Josep Vallès Campanera (1962-2012) era un activista social de primera magnitud a la Bisbal del Penedès i àmpliament conegut a la comarca

i a Catalunya en l'àmbit de la *pedra seca*. A la Bisbal era membre actiu de la Societat Cultural i Recreativa Bisbalenca de la qual en fou president del 1994 al 1996, també formava part de l'equip redactor de la nostra revista i participava en el grup de caminadors Senderistes Bisbalencs, del qual n'era el seu últim secretari.

Adicionalment, també donava un cop de mà en l'organització de tots aquells actes on se'l sol·licitava i, a la vegada, feia de cronista de tots els esdeveniments bisbalencs del voluntariat. Aquesta vessant periodística el va portar a ser conegut i reconegut àmpliament per tots els mitjans penedesencs i tarragonins.

Les seves passions per la fotografia i la *pedra seca* el varen convertir en un divulgador de primer ordre i es feu mereixedor de diversos premis de fotografia ambiental i del sobrenom "El Doctor Barraquer". A finals dels 90 fou un dels impulsors de l'exitosa exposició de catalogació de les barraques de *pedra seca* de la Bisbal del Penedès, responsabilitzant-se de la fotografia de més

de 300 d'aquestes construccions. Posteriorment, va acompanyar i va promocionar l'exposició en les més de 15 poblacions que ha estat sol·licitada des de llavors. La seva expertesa en el camp de la *pedra seca*, el portà a participar en múltiples projectes editorials com ara el llibre Caminades (2005),

el calendari de les cooperatives associades a la Unió Corporació Alimentària de Reus (2011) i el seu propi llibre *Poemes de Pedra Seca* (2006)

amb la col·laboració de la Nati Soler. També col·laborava assíduament amb la revista "Pedra Seca" i la Coordinadora d'Entitats per la Pedra Seca, i no es perdia cap de les Trobades d'Estudi per la Preservació del Patrimoni de pedra en Sec. En definitiva, va donar una dimensió catalana i universal a la *pedra seca* bisbalenca.

La seva última aportació va ser la creació de l'exposició "Els nostres marges" en motiu del 10è aniversari de la nostra revista. I, és clar, sempre tenia temps per a tothom que tenia curiositat en aquesta arquitectura i aquells que volien restaurar elements de *pedra seca*, ja que també feia de pont amb els margeters.

Tots et trobarem a faltar company!

VII TROBADA D'ESTUDI PER A LA PRESERVACIÓ DEL PATRIMONI DE PEDRA SECA ALS PAÏSOS CATALANS

17, 18 i 19 de maig de 2013. Parc de Pedra Tosca (Les Preses)

Més informació aquí: [VII Trobada Parc de Pedra Tosca](#)

CURS DE CONSTRUCCIONS DE PEDRA SECA (març 2013)

El mes de març ha tingut lloc un curs de 4 hores de teoria bàsica i 14 hores de pràctiques de construcció amb *pedra seca*, amb l'objectiu de recuperar un ofici que es perd i també un patrimoni essencial en la configuració del paisatge rural.

El curs ha anat a càrrec de Carles Blasco, Josep Sallent i Jordi Victori, organitzat per l'Associació de Pedra Tosca.

Barraques de vinya al Parc de la Serra de Collserola.

El Consorci del Parc Natural de la Serra de Collserola fa anys que va iniciar el [projecte de recerca i posada en valor de les construccions de pedra seca](#) del Parc. L'any 2009, diversos participants de Voluntaris de Collserola, projecte de participació i educació ambiental del Consorci, van donar suport a aquesta iniciativa, concretament en la catalogació i el manteniment de les barraques de vinya. La mostra posa l'accent en les 10 barraques de Sant Just Desvern i també recull imatges de gairebé 30 més de les localitzades a Sant Feliu de Llobregat, Molins de Rei i Papiol.

CONVOCATÒRIA PROPERA TROBADA ENTITATS PER L'ESTUDI DE LA PEDRA SECA, PER L'ANY 2015.

Ens dirigim a totes les entitats que podeu estar interessades en organitzar la propera **Trobada d'entitats per l'estudi de la pedra en sec** de cara a l'any 2015.

Com ja sabeu aquest any, els dies 17, 18 i 19 de maig es celebrarà la VII Trobada a les Preses, per aquesta data des de la Coordinadora ens agradaria poder presentar la propera candidatura. És per això que fins el dia 30 d'abril de 2013 queda oberta la inscripció de les entitats per tal de poder organitzar aquest esdeveniment el 2015.

Com fer-ho?

1. Enviant la vostra candidatura i motius a:

coordinadora@lamalla.net

2. Suport extern d'altres institucions, organismes i associacions a la vostra proposta.

3. Infraestructures: exposar els locals per realitzar la trobada i espais on allotjar la gent que compteu.

3. Quin model de Trobada i criteris seguiríeu.

4. Informació que cregueu pugui reforçar la vostra opció.

PEDRA SECA SENE FRONTERES (SUBIRATS MAIG 2013)

El cap de setmana del 4 i 5 de maig de 2013, el municipi de Subirats acollirà la visita dels Amics de Catllà i del Casal del Conflent (Catalunya Nord), per fer un intercanvi cultural amb el Centre d'Estudis de Subirats, a l'entorn de les barraques de pedra seca. L'entitat Amics de Catllà es va crear l'any 2000 i la formen unes 200 persones, i comptem que en vindran una cinquantena. Catllar, al costat de Prada de Conflent i del Canigó, té un ric patrimoni de *pedra seca*, igual que Subirats. L'entitat ha dissenyat una ruta de les cabanes de Catllar on es veuen més de 20 construccions, amb estils i complements diferenciats. L'any següent, la gent del municipi els tornarà la visita. El Casal del Conflent (Prada) aglutina la colla castellera Els Pallagos del Conflent, la penyablaugrana, i les persones que treballen per la difusió de la llengua i cultura catalanes.

El Centre d'Estudis de Subirats, CESUB, és l'entitat que organitza l'acollida i les activitats en el marc del seu segon aniversari, amb el suport d'entitats i de les famílies que oferiran allotjament. A la Catalunya Nord hi ha moltes persones que treballen per mantenir viu el català, però com que viuen en un entorn completament afrancesat, aquesta visita "al sud" els anirà bé per practicar la llengua catalana.

El programa d'activitats inclourà dissabte una passejada per Sant Pau, amb visita al Museu d'Esperanto, la Casa Taller de l'escultor Josep Massana, la Masia Cal Mata del Racó i a les vinyes i el celler d'Eudald Massana Noya, i una xerrada sobre la *pedra seca* de Subirats, a Ordal. Diumenge, coneixeran la tercera ruta de la *pedra seca* de Can Rossell. La trobada es clourà amb un dinar de cloenda.

Rosa Vendrell

RESTAURACIÓ DELS PORTELLS (MARGES CAIGUTS) A LA PARTIDA DELS SEGURETS (II)

DISSABTES, 4, 11 i 25 DE MAIG DE 2013

Curs amb 2 hores de teoria bàsica i 10 hores pràctiques CONTINUANT EL TREBALL DE RESTAURACIÓ INICIAT EL MARÇ DEL 2012. S'accepten però alumnes nous.

Les places estaran limitades a 15 alumnes. El curs anirà a càrrec de Gatano Blanch, Francesc Llop i Jordi Colat

Organitza: La Fundació el Solà

Lloc: Murs al davant del Camp de futbol

Durada: 12h.

Horaris: Dissabtes de 9.30 a 13.30h

Preu del curs: 30 € i 20 € amics de la Fundació

Inscripcions: 1. Reservar plaça a elsola@fundacioelsola.org o al telèfon 977 41 39 02

(màxim 15 persones, per ordre d'inscripció).

2. El pagament es farà el mateix dia que comenci el curs.

Certificació: L'últim dia del curs es farà entrega d'un certificat.

ATENCIÓ!!!! OFERIM ALLOTJAMENT PER LA NIT DEL DIVENDRES I DEL DISSABTE:
PREUS: Habitació doble (38 € i individual 25 €) Esmorzar inclòs.

Per informació i reserves: elsola@fundacioelsola.org o al telèfon 977 41 39 02

CURIOSITAT CONSTRUCTIVA

Cellers de Talamantes. Per aquestes obertures externes s'introduïa el raïm que anava a parar al celler excavat a la roca.

Font: <http://cesbor.blogspot.com.es/2013/02/bodegas-de-talamantes.html>

Articles

BARRAQUES DE PEDRA SECA DE L'ARBOÇ A WIKIPEDRA

Robert Rovira i Ferré

L'any 2000 vaig començar la recerca de les construccions rurals i elements fets amb pedra del terme municipal de la nostra vila, per tal de documentar-les i inventariar-les. Al començament anava resseguint el terme a peu, prenen anotacions ràpides dels elements més visibles en unes fitxes que vaig confeccionar, més endavant amb la camera de fotos vaig anant fotografiant-ho tot, un temps més tard col·locava les anotacions en uns mapes del terme municipal que vaig comprar a l'Institut Cartogràfic de Catalunya de Barcelona, i al cap d'uns anys vaig comprar un GPS model Garmin GPSmap 60CSx per tal de prendre les coordenades i situar les construccions correctament en el mapa.

En fi, tot un seguit d'anades i vingudes per tot el terme, que ha fet que l'hagi trepitjat, com vulgarment es diu, desenes de vegades.

I com que hi estava posat, també vaig documentar les que hi ha al llindar de la demarcació arbocenca, però que pertanyen als termes municipals veïns de Banyeres, Castellet i la Gornal i Sant Jaume dels Domenys, no sigui cas de que per qüestions orogràfiques o que els límits municipals no els vagi interpretar correctament, alguna d'aquestes construccions hagin quedat in-documentades i fora del seu terme.

Però que entenc per construccions rurals i elements fets amb pedra?. Doncs: masies, pallisses, barraques fetes amb pedra seca, casetes fetes amb material d'obra (pedra, totxanes, rajoles, morter, etc.), aixoplucs o recers, sínies, pous, cisternes, fonts, cadolles, paranys per caçar ocells, fites (de terme, de propietats parti-

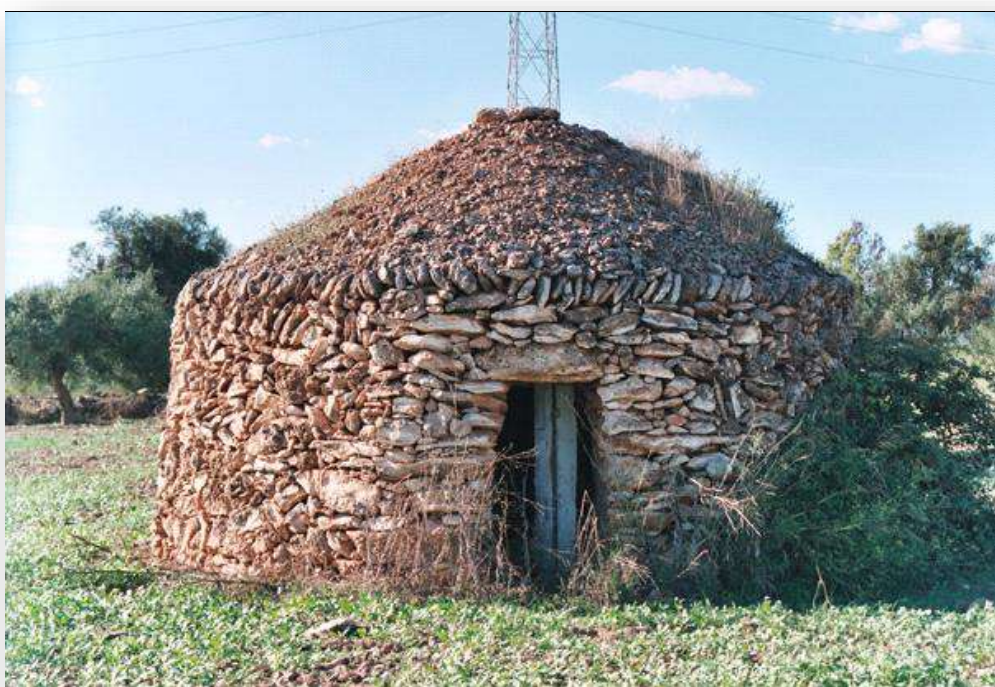
culars, de conducció d'aigües), murons, i fins i tot alguns marges.

Amb tant de material, de ben segur que alguna cosa hauré deixat de documentar. A vegades haurà estat per criteri propi, ja que no he cregut que l'element a registrar sigui prou interessant per fer-ho, i en altres haurà estat pel desconeixement de que existia, al no haver-ho trobat durant tots aquests anys.

També es cert que en alguns casos, molt pocs, si no hagués estat per la ajuda d'algun pagès no l'hagués trobat. La petició de col·laboració ciutadana que vaig demanar en aquesta revista, el número 32 març/abril de 2008, va resultar del tot un fracàs, no més dos vilatans es van interessar pel projecte, la llàstima és que les seves aportacions o indicacions, ja les tenia documentades. De totes les maneres moltes gràcies per la seva ajuda.

En resum, puc dir que tinc documentats uns 400 elements, dels quals no més 68 son els que he entrat al Portal de la pedra seca de Catalunya, Web: Wikipedra – Barraques de Pedra Seca, www.wikipedra.catpaisatge.net, i es poden consultar.

D'aquestes 68 construccions, 46 son barraques fetes amb pedra seca, i un aixopluc o construcció d'incert destí, que presumiblement van estar

construïdes abans del segle XX, moltes resten en un bon estat de conservació, encara que n'hi ha algunes que tenen petits desperfectes, però que si es volgués es podrien reparar, a més, totes elles tenen el seu croquis. De l'aixopluc esmentat abans, diré que té com tret diferencial, que està excavat al marge i el sostre està fet amb volta de canó. Altres 15 barraques estan catalogades però pel seu estat lamentable d'enderroc total, fa molt difícil la seva rehabilitació, i alguna ni tant sols existeix avui dia. Ni ha 5 que estan fetes amb pedra seca, però son de mida rectangular, amb el sostre pla, i d'elles 4 estan en molt mal estat i finalment a mode de curiositat,

Peu, número 30 novembre/desembre 2007, llavors vaig conèixer als dinàmics membres del grup barraquire Drac Verd d'aquella localitat.

Aquest grup actualment el formen quatre persones, Ramon Artigas, Andreu Camps i Joan Trius, qui son els que van prendre les mides de les barraques de pedra seca més ben fetes i en més bon estat de conservació, i en van desbrossar el seu entorn per poder-les mesurar, i el Josep Pascual que en va dibuixar els croquis de la planta i de l'alçat. Haig de remarcar que una barraca si es va poder medir va ésser gràcies a l'impagable

col·laboració del Salvador Borrell de Jardins Borrell, que amb els seus mitjans tècnics i mecànics va fer possible el desbrossament de la mateixa, doncs estava totalment col·gada de brancatge i matolls que l'havien fet desaparèixer del tot.

Però que és Wikipedia?. Es tracta d'una aplicació SIG interactiva 2.0 dissenyada per a introduir, visualitzar i consultar informació sobre les construccions

existeix una barraca de construcció moderna, any 1949, que vol simular una barraca de pedra seca de construcció antiga, però està feta amb pedra, rajoles i morter i té forma rodona.

Si dels 47 elements inventariats es pot consultar el seu croquis, es gràcies a la col·laboració desinteressada dels amics del grup barraquire Drac Verd de Sitges, i que tot seguit explico com va ésser possible la seva coneixença.

L'any 2007 vaig assistir a la IV Trobada d'estudi per a la preservació del patrimoni en pedra seca als Països Catalans, que es va fer a Sitges (El Garraf), els dies 19, 20 i 21 d'octubre, i en la qual hi vaig presentar la comunicació "Sortida per a descobrir construccions rústiques i altres indrets peculiars del terme de l'Arboç (Baix Penedès)", vegis, Trena i

ons de pedra seca de Catalunya. El projecte està desenvolupat per l'Observatori del Paisatge de Catalunya a partir d'una idea inicial de l'Obra Social de CatalunyaCaixa i hi col·labora l'associació Drac Verd, entre altres entitats que vetllen pel patrimoni de la pedra seca a Catalunya. El portal permet, per una banda, accedir per mitjà de mapes, fotografies i fitxes al patrimoni de les barraques de pedra seca existents a Catalunya; i, per l'altra, possibilita a qualsevol persona que ho desitgi introduir al web noves barraques i cabanes de pedra seca.

Es pot escollir comarca i municipi i, aleshores, veure per "ortofoto" o "topogràfic" a escala reduïda les barraques catalogades. Llavors per mitja d'una icona groga, les barraques es visualitzen perfectament situades.

Fa un any, aproximadament, que funciona Wikipedra. Hi han col·laborat més de 70 persones o entitats de tot Catalunya aportant unes 2.000 barraques al web. Aquestes i les catalogades pel Drac Verd totalitzen unes 7.300 barraques i cabanes, que estan a disposició de qualsevol usuari per veure les fitxes,

Elements etnològics

Molí de vent fariner i aljubs de s'Hortet.

Construït en pedra en sec consta d'un cintell amb l'obrador a la part baixa, torre estreta i zona superior per accedir al pal·guia per orientar-lo.

A la base de les moles consta la data de 1831. Ha estat recentment restaurat pel Consell de Mallorca (2010), essent l'únic Molí de vent fariner de torre estreta de Mallorca que disposa de tota la maquinària per moldre.

Es troba dins un recinte tancat de paret seca de forma triangular, on a més del molí s'hi troben dos aljubs de captació d'aigua amb les corresponents fibres (entrades d'aigua), i diferents sistemes d'aprofitament de l'aigua: canal per omplir abeuradors pels animals, canal i piques per rentar roba amb canal per regar, etc...

Pàgina d'inici del portal Web: WIKIPEDRA, amb el terme municipal de l'Arboç

L'objectiu principal de Wikipedra és arribar a catalogar el màxim nombre possible d'aquestes construccions de pedra seca de Catalunya i recollir informació, permanentment actualitzada, per tal de contribuir al seu coneixement, consulta i preservació. Aquesta eina, a part de ser útil per als amants i estudiosos de l'arquitectura de la pedra seca, també està resultant de gran interès tant per als professionals de l'àmbit educatiu, com per als planificadors urbanístics, a més d'altres sectors com el turístic.

Can Garraseca de Sa Marina a Llucmajor (Mallorca)

Can Garraseca és una finca de 100 quarterades - unes 71 hectàrees- situada a 'Sa Marina' de Llucmajor (Mallorca). Es tracta d'una explotació agrícola ramadera i forestal que compta amb nombrosos **elements etnològics** (molí de vent fariner, aljubs, basses, forn de calç, barraques, cisternes,...), zones de conradís amb ametlers i garrovers, zones de gar-riga, etc.

Forn de Calç.

Element etnològic de forma circular amb parets de tres anells de pedres en sec i una boca d'alimentació al forn tapada. Es tracta d'un forn de grans dimensions i dels millors conservats del terme de Llucmajor. Sorpren el seu emplaçament dins la gar-riga enmig de pins, mates i ullastres.

Basses Cobertes.-

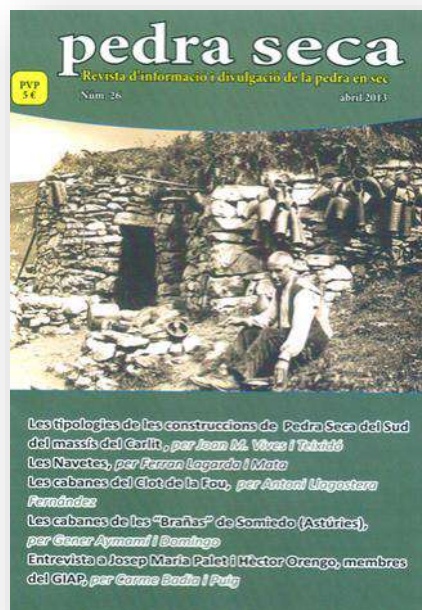
Elements utilitzats per l'home des de la pre-història, per poder sobreviure en un entorn sense altres medis per aconseguir aigua, s'aprofitaven cavitats naturals de la roca superficial que eren cobertes fent servir diferents sistemes (bòveda, cap curucull, ...) amb la finalitat d'evitar l'evaporació de l'aigua, aquest be tant preuat dins la Marina de Lluçmajor

Cisternes.-

A més de les Basses es troben diferents cisternes que aprofitant també cavitats naturals, es varen condicionar generalment al subsol amb un tancament de bòveda de canó o simplement amb un coll de cisterna, a més de tot un sistema de captació d'aigua que aprofitant el desnivell natural del terreny, mitjançant la construcció de síquies anomenades 'cap-reg', porten l'aigua de pluja cap a les cisternes on en ocasions s'hi construïen 'escumadors' per filtrar l'aigua, o també es feia servir l'arreja pel mateix a les fibres d'entrada de l'aigua

Revista Pedra Seca (abril 2013)

Recorregut fotogràfic

Vegeu diverses fotografies del dia de la inauguració del molí, maig de 2010:

<https://plus.google.com/photos/111699917580450072392/albums/5481971714035501169?banner=pwa>

Vegeu el molí rodant:

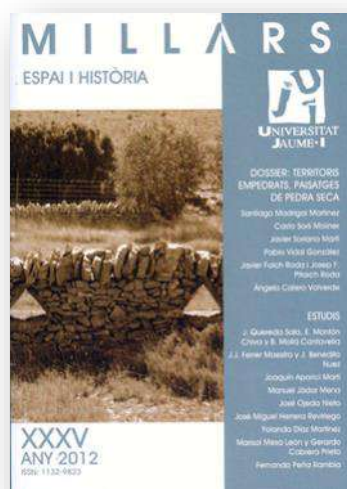
<https://plus.google.com/u/0/photos/111699917580450072392/albums/5846353595392006577/5846353596887040370>

La revista editada pel Patronat de Sant Galderic recull els següents articles: "**Les tipologies de les construccions de pedra seca del sud del massís del Carlit**" de Joan M. Vives; "**Les Navetes**", de Ferran Lagarda; "**Les cabanes del Clot de la Fou**", d'Antoni Llagostera; "**Les cabanes de les Brañas de Somiedo (Astúries)**", de Gener Aymamí i l'entrevista a Josep Marai Palet i Hèctor Orengo, membres del GIAP, de Carme Badia.

Es pot demanar la revista a: **Patronat de Sant Galderic, Apartat Postal, 19.100**
08080 BARCELONA pedraseca@gmail.com

Ressenya llibres

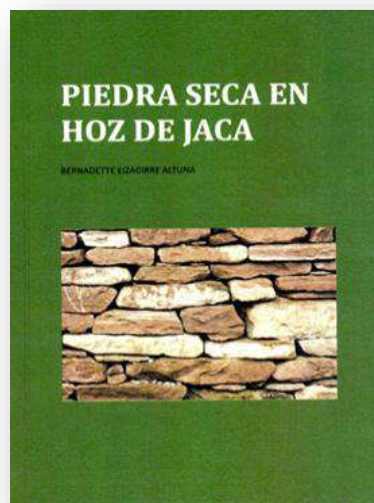

Dossier: Territoris empedrats, paisatges de pedra seca. Coordinació: Javier Soriano. Ed. Universitat Jaume I, Castelló, 2012.

Aquest dossier recull una sèrie d'articles de diferents autors dedicats a la *pedra seca* de la província de Castelló. Santiago Madrigal fa un inventari exhaustiu de les casetes de la Vall d'Uixó. N'estableix les diferents tipologies de forma exhaustiva: la planta, la coberta, però també, aspectes menys corrents, com la tipologia de la pedra. Casto Sorlí ens apropa a l'ús de la pedra per la construcció de barraques i altres elements constructius lligades a l'activitat de la caça tradicional de la demarcació de Cervera del Maestrat. El tercer treball, de Javier Soriano, tracta sobre l'origen i la construcció dels bufadors d'Ares, utilitzats per minimitzar la resistència del vent en els murs dels assagadors.

L'antropòleg Pau Vidal estudia l'ús de la *pedra seca* aplicada a la construcció de masos de les comarques meridionals de Castelló. Xavier Folch i Josep F. Pitarch estudien la pedra seca a Tírig (Alt Maestrat), aprofitant el treball del mestre paredador, Raimundo Puig.

Per últim, l'antropòloga, Àngela Calero, estudia les barraques de carboner de Venta del Moro i Requena.

Piedra Seca en Hoz de Jaca.

Bernadette Eizaguirre Altuna (2012). Edició limitada de l'autora.

Monografia de caràcter local on l'autora –licenciada en història de l'art– fa un breu estudi sobre les construccions de *pedra seca* de Hoz de Jaca (Osca).

El treball recull en imatges la tasca dels pastors d'aquesta demarcació del pirineu aragonès envers el treball de pedra seca: murs, pous, casetes "casetones", aljubs, etc. És un intent de donar a conèixer aquest patrimoni singular, la majoria en desús.

Per últim, dir que l'autora data les construccions més antigues trobades en aquesta demarcació al segle XIX, potser abans.

Les barraques de pedra seca de la Garriga d'Empordà. Jenar Fèlix Franquesa, 1a edició: novembre 2012, ed. Brau, Figueres, Pàgines: 360. ISBN: 978-84-96905-89-4

Jenar Fèlix és un apassionat de la natura i la *pedra seca*. L'autor fa un treball minuciós sobre les barraques de la Garriga d'Empordà dels termes de Biure, Pont de Molins, Llers, Figueres, Avinyonet de Puigventós i Vilanant. Al llarg de més de 10 anys n'ha catalogat prop de 500 construccions de falsa volta, tot fent-ne una classificació minuciosa pels diferents municipis de la Garriga d'Empordà.

La descripció és molt amena i parteix de l'anàlisi de l'evolució constructiva de les barraques de falsa volta, n'estudia a fons els seus elements constructius així com la seva contextualització històrica, tot profusament il·lustrat amb fotografies i gràfics. Per últim, destacar-ne el paper colonitzador que tingueren en aquest territori, el darrer a incorporar-se com a conreu en la fèrtil plana empordanesa.

Fotos antigues

HOME ASSEGUT A L'ENTRADA D'UNA BARRACA . FOTO ENRIC RIBAS (1920-1930). CEC

BARRACA D'UN LLOSER AL PLANELL DE PUIGBONIC DE TONA? .FOTO JOSEP DANÉS. 1933. CEC